

CELLENBROEDERENHUIS, St. Antoniusplaats 9, Nijmegen

Eén van de eerste dwangbuizen in Nederland. Een moderne, humane methode die de Cellenbroeders gebruikten bij de crisisopvang van psychiatrische patiënten.

De binnenplaats van het pand van de Cellenbroeders aan de St. Antoniusplaats in Nijmegen.

De Middeleeuwse trapgevel van het pand van de Cellenbroeders.

De regentenkamer waar de Cellenbroeders vergaderen. Na de restauratie door architect én regent van de Cellenbroeders, Charles Estourgie.

De deur van één van de twee isoleercellen, van 1892 tot aan de Tweede Wereldoorlog gebruikt voor crisisopvang.

Tralies en verstevigd glas.

De vergadertafel, na de restauratie van de regentenkamer in de jaren '30 onder leiding van Charles Estourgie.

Het plafond van de regentenkamer.

Geschiedenis

De armenzorg was in de Middeleeuwen in handen van broederschappen, verenigingen van vrome leken. In Nijmegen ontstond na een samenvoeging van verschillende broederschappen in 1592 de 'Ellendige en andere (samen-) Gevoegde Broederschappen'. Zij boden hulp aan arme vreemdelingen, aan arme stedelingen, aan krankzinnigen en aan pestlijders.

In 1815 kregen de regenten van de broederschappen het bestuur opgedragen van het stedelijk **dolhuis** (gekkenhuis), toen gevestigd aan de Pijkestraat. Daar werden de mensen in cellen verpleegd. Vandaar '**Het Cellenbroederenhuis**'. Sinds invoer van de Krankzinnigenwet in 1841 gingen geesteszieken naar grote gestichten van de staat. Die raakten overbevolkt en was er in Nijmegen weer behoefte aan tijdelijke (crisis) opvang. De Cellenbroeders maakten in 1892 in hun pand aan de St.

Anthoniushuis daarvoor twee (isoleercellen)cellen volgens de nieuwste inzichten. Er stonden houten britsen in met een matras (zak met stro). De cellen waren verwarmd via een modern hete luchtsysteem. Om de psychiatrische patiënten tegen zichzelf te beschermen, gebruikten de Cellenbroeders **een van de eerste -stoffen-dwangbuizen van Nederland**. Serviesgoed, bestek en po waren gemaakt van papier-maché, zodat patiënten zich daar niet aan konden verwonden. Er zaten wel tralies voor de ramen, en de cellen hadden een zeer zware deur met een luikje, die vergrendeld kon worden met een balk.

De geesteszieken werden in paardenkoetsjes naar het Cellenbroederenhuis gebracht. Omwonenden konden hen buiten horen schreeuwen.

Het loketje waar de Cellenbroeders tot 1963, de invoering van de Bijstandswet, wekelijks geld uitdeelden aan arme Nijmegenaren. Die liepen 'Bij d'n Elend', zoals het ontvangen van financiële steun van de Cellenbroeders in de volksmond heette.

De Cellenbroeders spelen nog steeds een rol in de Nijmeegse samenleving. Van de rente van het vermogen (meest landerijen in de Ooijpolder) worden **subsidies** verleend aan instellingen die hulp verlenen aan in Nijmegen wonende of tijdelijk verblijvende personen, die als gevolg van 'ziels- of lichaamsgebreken, ouderdom of uit maatschappelijke noodzaak hulpbehoevend zijn'.

*Eén van de drie namenborden, eveneens een 'erfenis' van architect en regent Estourgie. Talloze straatnamen in Nijmegen verwijzen naar regenten van de Cellenbroeders zoals de: **Van Schevichavenstraat, Gorisstraat, Fagelstraat, Kelfkensbos, Singendonckstraat, Guyotstraat** en de **Charles Estourgiestraat**.*